

СВETИСЛАВ КОЛАРЕВИЋ
ПРОФЕСОР СРПСКЕ КАРЛОВАЧКЕ ГИМНАЗИЈЕ

ПЕТАР ВУЦА

Виша техничка школа, Зрењанин, Југославија

Резиме. Описани су живот и активности Светислава Коларевића (1865-1909) професора Карловачке гимназије, са посебним акцентом на његове написе о кометама у листу „Јавор”.

Коларевић Светислав рођен је у Сремским Карловцима 16. јуна 1865. године. Потиче из угледне карловачке породице од оца Стефана (1838-1879) и мајке Софије Крчединац из Панчева. Светислав је гимназију завршио у Сремским Карловцима, где је био одличан ђак, посебно се истицао у математици и физици.

Године 1883. полаже испит зрелости са одликом. Студирао је у Грацу и Бечу. Завршио је филозофију, математику и физику. Године 1887/88. почиње педагошки рад као суплент за математику и физику у Карловачкој гимназији. Године 1891. положио је државни испит у Загребу. Након положеног испита постаје професор Карловачке гимназије, где остаје до своје смрти.

Супруга Светислава – Даница Антоновић (1878-1943) из старе Молдаве пореклом је из велетрговачке породице. Имали су три сина.

Светислав Коларевић је био други професор који је предавао на српском језику физику и математику од оснивања Карловачке гимназије. Светислав Коларевић је од оснивања градске провизорне опсерваторије у Сремским Карловцима. Године 1887, 1. 10. почиње систематски да бележи метеоролошке податке, падавине, температуре, водостај Дунава.

Био је поборник великог проналазача Николе Тесле и са великим интересовањем пратио његове проналаске на пољу електрицитета и о томе обавештавао војвођанску јавност.

Још као ученика га је занимала астрономија и преводио ју је са немачког језика. Чланке је објављивао у извештајима Карловачке гимназије, Бранковом колу и Јавору.

У Бранковом колу је објавио:

„Тесла и његов рад” (1895. г.)

„Месец у години 1900” (1896. г.)

„Ваздушни балон од почетка до данас” (1900. г.)

„Један излет у васиону” (1901. г.)

„По царству етра” (1905. г.).

У Јавору објављује:

„Месец као небеско тело”, ђачки рад, у Бечу (1886. г.)

„О кометама” (1887. г.) и белешка на немачком „Нешто о животној снази” (1887. г.).

Своју струку је волео и ценио. Његов предмет су ученици морали много да уче. Физика се у то време више бавила теоријом него експериментом. Професор Коларевић се бавио и јавним радом. По свом политичком опредељењу био је радикал. Биран је више пута за члана грађанског већа, био је председник српског грађанског певачког друштва и председник српске читаонице у Карловцима. Основао је у Карловцима књижевно друштво „Змај” и до смрти му је био благајник. Умро је изненада 25. VIII 1909. године у пуној радној снази.

С. Коларевић о кометама пише у листу Јавор следеће: Најважнији знаци комета, којима се од планета разликују, ово су:

1. Њихови елиптични путеви врло су ексцентрични, оне се крећу у врло дугуљастим елипсама, тако да је између њиховог најмањег и највећег удаљења од Сунца често енормна разлика. Тако је комета од год. 1680. у свом перихелу била од Сунца далеко само 128.000 миља, а у афелу била је од Сунца удаљена 17.700.000.000 миља. Пут ове комете од свију је најексцентричнији. Од свих позната комета има само 6, које су нам свагда ближе од Нептуна, дакле 6 унутрашњих комета.
2. Брзина којом се комете крећу, врло је различита у разним фазама њиховог пута. То долази од њиховог ексцентричног пута, односно од развога удаљења од Сунца у развога доба. Тако се комета од 1680. кретала у перихелу с брзином од $73 \frac{1}{2}$ миље у секунди, дакле 18 пута брже него Земља, а у афелу с брзином од само $12 \frac{1}{5}$ париске стопе. Напротив планете се крећу у врло слабо-ексцентричним елипсама, које се врло мало разликују од круга, те су тако свагда подједнако удаљене од Сунца, па се зато крећу подједнаком брзином у свим фазама свог пута.
3. Путеви планета и комета секу се под разним кутовима и у разним правцима, док се планете крећу од запада ка истоку, лутају комете у свим могућим правцима у простору.
4. Комете се врло кратко виде са Земље, само док су у перихелу. Зато се оне указују и изгубе напрасно, те су у старо време мислили, да оне наједанпут и постају у атмосфери и то из пара са Земље. Но сад се зна, да су комете космичког, не телурског порекла.
5. Доказано је, да комете имају врло незнатну масу, али велику запремину, волумен. Отуд излази, да им је маса врло ретка, густоћа врло мала.
6. Комете се разликују од планета и по облику; но не само то, него и једна те иста комета мења свој облик у разним положајима према Сунцу. Реп им је све већи, што се више приближавају Сунцу, па онда опет опада

и нестане га, кад се од Сунца удаље. Језгро је баш обратно у близини Сунчевог система истина сјајније, али у обиму мање. Кад нам се комете после дужег или краћег времена опет укажу, често су тако промењене, да их је врло тешко познати.

Референце

- Програми-Извештаји Карловачке гимназије.*
Гимназијски архив 12, 1889. године.
Гимназијски летопис 1909-1910. године
Педагошка стварност (7-8) Нови Сад 1991. године.
Енциклопедија Новог Сада свеска 11, Нови Сад 1998. године.

SVETISLAV KOLAREVIĆ A PROFESSOR OF KARLOVAC GYMNASIUM

PETAR VUCA

High technical school, Zrenjanin, Yugoslavia

Abstract. Life and activities of Svetislav Kolarević, a professor of Karlovac Gymnasium is presented. Emphasis is put on his work on comets published in the journal „Javor”.